

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

2 Non est perjurus jurans veluti putat esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

creaturus inesse crederetur, vel ne creaturas contemptibiles iudican-
do, per eas promissa pro nihilo duceremus. Sed quaeritur, quid gra-
vius sit, an per creaturas, an per creatorem iurare fallaciter? Du-
pliciter enim verus est, qui per creaturas iurat mendaciter, quia &
contra prohibitionem iurat, per quod sibi iurare non licet, (a quo
peccato est immunis, qui non nisi per creatorem iurat,) & proxi-
mum dolo capit, quod facit etiam per creatorem mendaciter iurari.
Sed si per iuramentum tantum magis poenale est, quanto sanctius illud est,
per quod iuratur, apparet, quod est per creaturas mendaciter iurans
dupliciter peccet, gravius tamen se subijcit poena, qui per creatorem
iurat mendaciter.

¶ pars. Perjuri autem poena gravissima est: quam si quis
timens, ad confessionem venire noluerit, a fidelium consortio est ab-
solvendus.

C. XVII. ¶ Fidelium consortio careat, qui pani-
tentiam perjuri agere noluerit.
Unde Eutychanus Papa.

Pradicandum est etiam, ut perjuri fideles ca-
veant, & ab hoc summopere abstineant, scientes hoc
grande scelus esse, & in lege, & in Prophetis, & in Evan-
gelio prohibitum. Audimus enim quosdam parvi pen-
dere hoc scelus, & levem quodammodo perjuris poeniten-
tiae modum imponere: qui nosse debent talem de perju-
rio poenitentiam imponi debere, qualem & de adulterio,
& de fornicatione, & de homicidio sponte commissio, & de
caeteris criminalibus vitiis. Si quis vero perpetrato perju-
rio, aut quolibet criminali peccato, timens poeniten-
tiam longam, ad confessionem venire noluerit, ab ec-
clesia repellendus est, sive a communione & consortio fi-
delium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque i-
oret, neque in domo sua eum recipiat.

¶ Burchardus etiam, Polycarpus, & Ivo citant ex Eutychiano.
Inventum vero est inter quaedam capitula Theodulphi Episcopi Au-
relanensis ad suos Presbyteros scripta, cap. 16. quae in antiquo codice
Roma habentur.

¶ Neque oret] Additum id est ex Theodulpho, Burchar-
do, & Ivo.

QVAESTIO II.

Quod autem perjurium sit falsum iurare, facile probatur.
Aut enim Augustinus in libro Psalmorum super [Do-
mini est terra.]

C. I. ¶ Pejerat qui aliter facturus est quam
promittit.

In dolo iurat, qui aliter facturus est, quam promittit,
cum perjurium sit, nequiter decipere credentem.

¶ Quod hic citatur ex B. Augustino in glossa interlineari Psal-
mi 23. in vers. Nec iuravit in dolo. refertur in Castoreo.

C. II. ¶ Quis debeat habere comites iusu-
randum.

Item Hieronymus super Hieremiam, lib. 1.
ad c. 4.

Animadvertendum est, quod iusjurandum hos
habet comites, veritatem, iudicium, atque iusti-
tiam. Si ista defuerint, nequaquam erit iusjuramentum,
sed perjurium.

Item, qui falsum iurat, mentitur. Mentiendo autem iurare
nihil aliud est, quam pejerare. ¶ Cum ergo omnes, qui loquun-
tur mendacium, perdendi sint, iuxta illud Psalmista: d [Per-
des omnes, qui loquuntur mendacium.] multo magis dama-
biles sunt, qui mentiendo pejerare concitantur, quia nomen
Dei sui in vanum assumunt. ¶ Sed est aliud est falsum iura-
re, aliud iurare in dolo. Non enim omni qui aliter facturus est
quam promittit, in dolo iurat. Licet enim Apostolus aliter fa-
cturus esset, quanto promitteret Corinthus in prima epistola,

a Poly. l. 6. tit. 11. Anst. l. 11. c. 71. Bur. d. 12. c. 14. Ivo p. 12. cap. 7.
b al. poenitentia longam artemans. c Sent. 3. dist. 39. lvo
p. 12. c. 22. Pam. d. 8. c. 127. d Psal. 1. e Sent. ibid.

a cum ait, [Veniam ad vos,] non tamen in dolo iuravit, aut men-
daciter promissit. Ille enim in dolo iurat, aut mendaciter promit-
tit, in cuius mente est, non sic se facturum ut promittit. Ille au-
tem, qui promittit falsum, quod putat verum, nec in dolo iurat, nec
mendaciter promittit.

C. III. ¶ De eo qui iurat falsum, quod putat
verum.

Unde Augustinus de verbis Apostoli, serm. 21.
al. 30.

Homines b falsum iurant, vel cum fallunt, vel cum
falluntur. Aut enim putat homo verum esse quod
falsum est, & temere iurat: aut scit, vel putat falsum esse,
& tamen pro vero iurat, & nihilominus cum scelerate
iurat. Distant autem e ista perjuria quae duo commo-
moravi. Fac i illum iurare, qui verum putat esse, pro
quo iurat, verum putat esse, & tamen falsum est, non ex
animo iste pejerat d, fallitur: hoc pro vero habet, quod
falsum est, non pro re falsa sciens iuramentum interponit.
Da alium qui scit falsum esse. Videtis, quam ista dote
standa sit bellua, & de rebus humanis exterminanda.
Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines talia detestatur.
Fac alium, qui putat falsum esse, & iurat tanquam
verum sit, & forte verum est. Verbi gratia (ut intelli-
gitis) pluit in illo loco? interrogas hominem, & putat non
pluisse, & ad negotium ejus competit, ut dicat, pluit, &
putat non pluisse: Dicitur ei, verè pluit verè & iurat,
& tamen pluit tibi, sed ille nescit, & putat non pluisse,
perjurus est. Interest, quemadmodum verbum pro-
cedat ex animo. Ream linguam non facit, nisi mentis
rea.

1 ¶ Fac illum] Sicetiam apud Ivoem, & in uno Vaini
codice sermonum B. Augst. & in Antuerpatione. Non in
aliis est, facilius iurat.

2 ¶ Et iurat] Addita haec sunt ex originali & Ivoem, ut
hic sit integer. Necessè enim est procedere iuramentum, ut qui
perjurus dicitur, cuius iuramentum in codicibus Gratiani nulla est
mentio. Alia etiam nonnulla sunt emendata.

Quia ergo mens hujus non erat rea (nesciebat enim falsum esse,
quod iuravit esse verum) nec temere, vel negligenter, sed cum ma-
gna diligentia videbatur sibi deprehendisse verum; quod iuravit
falsum, perjurii res nequaquam est iudicandus. Item quod di-
citur, qui falsum iurat, mentitur, non universim iure hoc iudicari de-
bet. Non enim omni qui falsum dicit, mentitur: sicut nec omni
qui mentitur, falsum dicit.

C. IV. ¶ Non est mentiri, dicere falsum,
quod putat verum.

Unde Augustinus in Enchiridion, c. 22.

Is e autem, qui mentitur ea, contra id, quod animo
sentit, loquitur voluntate fallendi. ¶ Erutique ver-
ba propterea instituta sunt, non per quae se invicem ho-
mines fallant, sed per quae quisque in alterius notitiam
cogitationes suas proferat. Verbis ergo uti ad fallen-
ciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. Nec
ideo ullum mendacium putandum est non esse pecca-
tum, quia possumus aliquando alicui prodesse men-
tendo. Possimus enim & furando, si pauper, cui pau-
sam datur, sentit commodum, & dives, cui clam tolli-
tur, non sentit incommodum, & nec ideo tale furtum
quisquam dixerit non esse peccatum. ¶ Non
mo f mentiens iudicandus est, qui dicit falsum quod
putat verum: quoniam, quantum in ipso est, non falsum
ipse, sed fallitur. Non itaque mendacii, sed aliquando
temeritatis arguendus est, qui falsi incautus creditur
ac pro veris habet: potiusque e contrario, quantum in
ipso est, mentitur ille, qui dicit verum, quod putat fal-
sum. Quantum enim ad animum ejus attinet, quia non

a 1. Cor. 16. b Sent. 3. dist. 39. lvo p. 12. c. 39. Pam. l. 1. c. 101.
c al. tamen. d al. perjurat. e orig. e al. Omnia. f orig.
Sent. 3. dist. 38. g Sent. ibid. Pam. d. 8. c. 127. Ivo p. 12. c. 22. g
dita pro veris habet. orig. quod

quod sentit, hoc dicit, non verum dicit, quamvis verum inveniar esse quod dicit. Nec ullo modo liber est à mendacio, qui ore nesciens verum loquitur, sciens autem voluntate mentitur. Non consideratis itaque rebus ipsis, de quibus aliquid dicitur, sed sola intentione dicentis, melior est, qui nesciens falsum dicit, quoniam id verum putat, quam qui mentiendi animum sciens gerit, nesciens verum esse quod dicit.

C. V. ¶ Non mentitur, qui amicum fallendi non habet.

Item Gelasius Papa.

Beatus Paulus Apostolus non idem (quod absit) sefellisse credendus est, aut sibi extitisse contrarius, quoniam cum ad Hispanos se promississet iurum, dispositione divina majoribus occupatus ex causis, implere non potuit quod promissit. Quantum enim ipsius voluntatis interfuit, hoc pronuntiavit, quod revera voluisset efficere. Quantum enim ad divini secreta consilii (quæ, ut homo, omnia non potuit, licet spiritui Dei plenus, agnoscere) superna prætermisit dispositione preventus. Nec quia B. Petrus Apostolus pro affectu divinæ reverentia ipsi Domino respondit: « Non lavabis mihi pedes in æternum, » sefellisse (quod absit) aut in sua putabitur minimè consilii sententia, quia mox eidem divinæ voluntati cesserit, & quod se dixerat non esse facturum, causis astrictus humane salutis, passus est prona voluntate faciendum.

¶ pars. Ne ergo falsum jurando mentitur, qui scit falsum esse quod iurat. Est enim mendacium (ut Augustinus b ait) falsa significatio verbi, non voluntate fallendi. Sed cum fallere semper sit voluntas, falli autem, vel infirmitatis, vel temeritatis, gravior autem sit quod ex voluntate, quam quod ex temeritate, voluntate præcedit: aliquando contingit falli vel nullum, vel minimum esse peccatum: aliquando ex ipsa verum varia consideratione minus esse fallere, quam falli.

C. VI. ¶ Falli in his que ad fidem non pertinent, aut parvum, aut nullum est peccatum.

Unde Augustinus in Enchiridion, c. 21.

In quibus rebus nihil interest ad capefendum Dei regnum, utrum credatur, an non, & utrum vera sine sunt, an falsa: in his errare, id est, aliud pro alio putare, non arbitrarium est esse peccatum, aut si est, minimum esse atque levissimum.

C. VII. ¶ In his que ad fidem pertinent, gravior est falli, quam alius decipere.

Idem in Enchiridion, c. 18.

In ipsarum consideratione rerum, quæ dicuntur, tantum interest, quia sine quis fallatur, sine mentiat, ut tuncque e falli, quam mentiri, minus est malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longè tolerabilis est in his, quæ à religione sejuncta sunt, mentiri, quam in his, sine quorum fide vel notitia Deus coli non potest, falli.

¶ Apud B. Augustinum, nec multo aliter apud Ivo nem legitur, in ipsarum autem, quæ dicuntur, consideratione rerum tantum interest, quia in re quisque fallatur, sine mentiat, ut cum falli, quam mentiri minus sit malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longè tolerabilis sit in his, &c. Verum ob glossam in vers. ut tuncque, al. ubiqueque, non est mutatum.

¶ 3 pars. Item quod dicitur f [Perdes omnes, qui loquuntur mendacium,] non de omni mendacio intelligendum est. Sunt enim quædam mendacia, in quibus est aliqua culpa, non tamen damnabilia sunt: imò tanquam non mendacia habenda

a Luc. 11. b In libro ad Consuetum contra mendacium, cap. 11. c Ivo p. 12. c. 41. Pann. l. 8. c. 125. d Sent. 3. dist. 39. Ivo p. 12. c. 41. Pann. l. 8. c. 125. Ivo part. 12. c. 51. e al. ubiqueque. f P[er]d[er]e.

¶ sunt. Sicut & alia mendacia, quæ sunt gravioris culpe, de quibus intelligitur: [Perdes omnes, qui loquuntur mendacium.] Vt autem appareat, quæ mendacia sint venialia, & quæ damnabilia, distinguendum est, quæ sint genera mendacii.

C. VIII. ¶ Quor sunt genera mendacii.

De quibus Augustinus scribit in libro de mendacio, c. 14.

Primum est capitale mendacium, longèque figendum, quod fit in doctrina religionis, ad quod mendacium nulla conditione quisquam debet adduci. Secundum autem, ut aliquem lædat iniuste, quod & tale est, ut nulli profit, & obicit alicui. Tertium, quod ita prodest alteri, ut obicit alteri, quamvis non ad immunditiam obicit corporalem. Quartum, quod fit sola mentiendi, fallendique libidine, quod mirum b mendacium est. Quintum, quod fit placendi cupiditate de suaviloquio. His omnibus penitus evitatis atque rejectis, sequitur sextum genus, quod & nulli obest, & prodest alicui: veluti si quisquam pecuniam alicujus iniuste tollendam sciens, ubi sit, nescire se mentiat, quocumque 2 interrogante. Septimum, quod & nulli obest, & prodest alicui: veluti si nolit hominem ad mortem quantum prodece, mentiat. ¶ 7. ibidem. Octavum est genus mendacii, quod & nulli obest, & ad hoc prodest, ut ab immunditia corporali aliquem tueatur. ¶ 7. c. 21. ¶ Non est igitur mentiendum in doctrina pietatis: magnum enim scelus est, & primum genus detestabilis mendacii. Non est mentiendum secundo genere, quia nulli cum alterius injuria consulendum est. Non est mentiendum quarto genere, propter mendacii libidinem, quæ per se ipsam vitiosa est. Non est mentiendum quinto genere, quia nec ipsa veritas sine e placendi hominibus enuntianda est; quanto minus mendacium, quod per se ipsum, quia mendacium est, utique turpe est. Non est mentiendum sexto genere: neque enim rectè etiam testimonii veritas pro cuiusquam temporali commodo ac salute corrumpitur, ad sempiternam verò salutem nullus ducendus est opulante mendacio. ¶ 7. Neque septimo genere mentiendum. Non enim cuiusquam commoditas, aut salus temporalis scienda fidei præferenda est. Nec se quisquam 3 in rectè factis nostris tam malè moveri sentiat, ut fiat etiam animo deterior, longèque à pietate remotior. ¶ 7. Nec octavo genere mentiendum est: quia & in bonis castitas animi pudicitia 4 corporis præfertur, & in malis id, quod ipsi facimus, eo quod fieri sinimus, nobis damnabilis est. ¶ In his autem octo generibus tanto quisque minus peccat, cum mentitur, quanto 5 magis à primo recedit. Quisquis autem esse aliquod genus mendacii, quod peccatum non sit putaverit, decipiet se ipsum turpiter, cum honestum se deceptorem arbitrat aliorum.

- 1 ¶ Injustè] Absit ab originali vox ista, pro qua in duobus Gratiani codicibus legitur, justè.
- 2 ¶ Quocumque interrogante] Addita hæc sunt ex orig.
- 3 ¶ Se quisquam] Apud B. Augustinum & Ivo nem est, Nec si quisquam in rectè factis nostris tam malè movetur, ut fiat etiam animo deterior, longèque à pietate remotior, propterea rectè facta deferenda sunt. Sed ob glossam in vers. rectè factis, non est mutatum.
- 4 ¶ Pudicitia] Apud eadem habetur, pudicitia corporis, & in malis id quod ipsi facimus, eo quod fieri sinimus majus est. Sed eadem causa obicitur no mutaretur.
- 5 ¶ Quanto magis] In originali legitur, quanto emergit ad octavum, tanto amplius, quanto devertit ad primum. Sed erat glossa in vers. recedit.

a Sent. 3. dist. 31. Ivo p. 12. c. 1. Pann. l. 8. c. 124. b mentio.] orig.] al. verum. c al. causa.

C. IX. ¶ Non licet alicui humilitatis causa mentiri.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermone 31. al. 29.

¶ CVM a humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris quod evitaveras. Veritas in te non est, nisi te ita dixeris peccatorem, ut etiam esse cognoscas. Veritas autem ipsa est, ut quod es, dicas. Nam quomodo est humilitas, ubi regnat falsitas?

C. X. ¶ De eodem.

Item Gregorius lib. 26. moralium, c. 2.

Incaute sunt i humiles, qui se mendacio illaqueant. ¶ Incaute sunt] Sic in plerisque manuscriptis. vulgata lectio erat, incauti sunt homines. Integer autem B. Gregorius locus sic habet, Incaute sunt homines, qui se mendacio illaqueant, dum arrogantiam vitant, imò mentiendo superbiunt: quia contra veritatem se erigunt, quam relinquunt.

C. XI. ¶ Non licet mentiri, ut arrogantia vitetur.

Item Augustinus super Ioanmem, tractatu 43.

¶ Non ita caveatur arrogantia, ut veritas relinquatur.

C. XII. ¶ Non omne mendacium aequè peccatum est.

Item in Enchiridio, c. 15.

Mhi b autem videtur peccatum esse quidem omne mendacium, sed multum interesse, quo animo, & quibus de rebus quisque mentiat. Non enim sic peccat ille, qui consulendi, quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur: nec tantum nocet, qui viatorem mentiendo in adversum e iter mittit, quantum is, qui viam vitam mendacio fallente depravat.

¶ Nonnulla in hoc capite sunt emulsa, & alia emendata ex B. Augustino & Ivone.

C. XIII. ¶ Non est aliquo modo quilibet decipiendus.

Item Augustinus in libro de consuetu virtutum atque virtutum, c. 19.

¶ Nec d artificioso mendacio e, nec simpliciter verbo oportet decipere quenquam: quia quomodolibet i mentitur quis, occidit animam.

¶ Quomodolibet] In ipso libello legitur, quolibet artis modo mentiat, os, quod mentitur, occidit animam. Sed Ivo cum Gratiano concordat.

C. XIV. ¶ Pro temporali vita alicujus perfectus mentiri non debet.

Item Augustinus in quarto Psalms ad versic. ¶ Perdes omnes qui loquuntur.]

¶ NE f quis arbitretur perfectum & spiritualement hominem pro ista temporali vita, in cuius morte non occiditur sive sua, sive alterius anima, debere mentiri. Quoniam aliud est mentiri, aliud est verum occultare: si quidem aliud est falsum dicere, aliud verum tacere; ut si quis forte vel ad istam visibilem mortem non vult hominem proderi, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere, ut neque prodat, neque mentiat, ne occidat animam suam pro corpore alterius. ¶ Duo sunt omninò genera mendaciorum, in quibus non est magna culpa, sed tamen non sunt sine culpa; cum aut jocamur, aut ut proximis profimus, mentimur. Illud primum in jocando ideò non est perniciosissimum, quia non fallit. Novit enim ille, cui dicitur, joci causa esse dictum. Secundum autem ideò minus g est, quia retinet nonnullam benevolentiam. Illud verò quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem

a Ivo p. 12. c. 43. Pann. l. 3. c. 128. b Ivo p. 12. c. 51. c al. divorsum. d Ivo p. 12. c. 44. e al. mgemo. f Anf. l. 11. c. 29. Ivo p. 12. c. 45. Pann. l. 3. c. 130. In concil. Tolitano, s. c. 2. g al. mitius.

dicendum est: tanquam, verbi gratia, si cui gladius commendatur, & promittat se redditurum, cum ille, qui commendavit, poposcerit; si forte gladium suum repetat furens, manifestum est tunc non esse reddendum, ne vel se occidat, vel alios, donec ei fanitas restitatur. Hic ideò non habet duplex cor, quia ille, cui commendatus est gladius, cum promittit se redditurum poposcenti, non cogitabat furentem posse repetere. ¶ Manifestum est non esse culpandum aliquando verum tacere, falsum autem dicere non invenitur concessum esse perfectis.

¶ Manifestum] Apud B. Augustinum hoc antecedens verum autem occultavit & Dominus, cum discipulis nondum idoneis dixit: Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare illa. ¶ Apostolus Paulus, cum ait: Non potui loqui vobis, quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Vnde manifestum est, &c.

C. XV. ¶ Nostro peccato, alterius saluti consulere non debemus.

Item in libro contra mendacium, ca. 17.

¶ Aciat a homo etiam pro temporali hominum salute, quod potest. Cum autem ad hunc articulum ventum fuerit, ut tali saluti consulere, nisi peccando, non possit, iam se existimet non habere, quid faciat, quando id reliquum esse perspexerit, quod non recte faciat.

¶ Non] Addita est negatio ex originali & Ivone: non nisi glossa impedebat.

C. XVI. ¶ De eodem.

Item Isidorus in synonymis, b cap. 10.

¶ Omne e genus mendacii hummopere fuge: nec calum nec studio loquaris fallum: nec ut praeses, mendaci studeas: nec qualibet fallacia vitam alicujus defendas. Cave mendacium in omnibus.

C. XVII. ¶ De eodem.

Item Augustinus in lib. de mendaciis, cap. 6.

¶ Si quis ad te confugiat, qui mendacio tuo possit a morte liberari, non es mentiturus. Os enim quod mentitur, occidit animam. ¶ Cum ergo mentiendo vita aeterna amittitur, nunquam pro cuiusquam vita temporali mentendum est.

¶ Caput hoc abest à plerisque, vetustis, & in duobus est cum nomine Palca.

C. XVIII. ¶ Non reputantur mendacia, cum ea qua non sunt, joco dicuntur.

Item Augustinus in libro quaestionum Gen. 44. quaest. 145.

¶ QVòd d autem ait fratribus suis Ioseph: [Nesciebatis, quia augurio auguratur homo qualis ego?] de hoc augurio etiam mandavit eis dicendum per hominem suum,] quid sibi velit, quari solet. An quia non serio sed joco dictum est, ut exitus docuit, non est habendum mendacium? Mendacia enim à mendacibus serio aguntur, non joco. Cum autem quae non sunt tanquam joco dicuntur, non deputantur mendacia.

¶ Sed in veteri Testamento multa permittentur, quantum exemplis hodie uti non licet.

C. XIX. ¶ Veteris exemplo mentiri non licet. Unde Gregorius lib. 18. moral. c. 3.

¶ Si e quis per veteris Testamentum vult suam tueri mendacium, quia minus illic quibusdam fortasse nocuerit, dicat necesse est, rerum alienarum raptum, & retributionem injuria, quae infirmis illic concessa sunt, sibi nocere non posse. Quae omnia cunctis liquet quantum animadversione veritas insequitur, quae nobis jam significationis suae umbra postposita, in vera carne declaratur.

a Ivo p. 12. c. 48. Pann. l. 3. c. 126. b Caput de mendaciis recens. impress. & simile. l. 2. de sionimo bono, cap. 20. c Ivo p. 12. c. 49. Pann. l. 3. c. 126. Sup. 1. d Ivo part. 12. c. 43. Pann. l. 3. c. 123. e Ivo p. 12. c. 41. C. XX.

C. XX. ¶ *Obstetricæ de pietate remuneratæ, de mendacio sunt puniæ.*

Idem eod. lib. c. 2.

Si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillime absbergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli vero de obdetricum fallacia conantur asserere, hoc mendacii genus non esse peccatum, maxime quod illis mentiosum scriptum est: a quia edificavit illis Dominus domos. In qua magis compensatione cognoscitur, quid mendacii culpa mereatur. Nam benignitatis eorum merces, quæ eis in æterna potuit vita retribui, præmissa culpa mendacii, in terrenam est recompensationem declinata.

Abraham que loquens ad pueros suos ait: c. [Sedete hic cum agno: ego & pater illic usque pertransibimus: & cum adoravimus, revertentur ad vos:] licet aliud se facturum delibere, tamen excusatur mendacio. Vide Ambrosius in libro de Patriarchis. ¶ Trosoposus d. Abraham, quod ignorabat. Ipse solus distabat redire immolatio filii. Sed Dominus per ei eius locutus est, quod parabat. Captivæ autem loquebatur cum servulis, ne cognito negotio, aut impediret aliqui, aut genitum obstruperet, aut sciret.

¶ Quandoque aliquid iuberetur significari velle fieri, quod tamen fieri noluerit, sed experimentum obedientiæ quarimus: iuxta Abraham a Deo tentatus legitur, e. cum iustus est immolare filium, quem Dominus volebat ab eo occidi. Unde in eodem libro idem f. Ambrosius. [¶ Non enim volebat Deus immolari a patre filium: nec impleti hoc minus volebat, qui ovem pro filio immolandum obtulit: sed tentabat affectionem patris, si Dei præcepta præferret filio.] & 7. [¶ Non iniurias, inquit, manuum in puerum, neque facias ei quidquam.] & 7. [¶ Affectionem tuam inquisivi, non factum negasti: tentavi mentem tuam, si etiam filio dilectissimo non parceres propter me. Non aufero, quod donavi ipse: nec hærdem invidio, quem largitus sum non habenti.]

C. XXI. ¶ *Simulatio utilis est, & in tempore assumenda.*

Item Hieronymus in epist. ad Galatas, c. 2.

Vtem simulationem, & in tempore assumendam, Iuda Regis Israel nos docet exemplum: g qui cum non possit interficere sacerdotem Baal, nisi se finxisset velle idolum colere, dixit: [Congregate mihi omnes sacerdotes Baal. Si enim Rex Achab servavit Baal in paucis, ego servabo in multis.] Et David, h quando mutavit faciem suam coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit. Nec mirum quamvis iustos homines, tamen aliqua simulare pro tempore ob suam & aliorum salutem: cum & ipse Dominus nos non habens peccatum, nec carnem peccati, simulationem peccatricis carnis assumpserit, ut condemnans in carne peccatum, nos in se faceret iustitiam Dei.

Ecce, qui mendacia sunt venalia, & qua damnable. ¶ Sed quæritur quare dicat Augustinus, non esse mentientium pro temporali vita alicuius: cum Abraham i descendens in Ægyptum rogaverit Saram, ut sororem ejus se esse mentiretur, dicens: [Novi quod pulchra sis mulier, & quod cum viderit te Ægyptii, disturi sunt, necer illius est, interficient me & te reservabunt. Dic ergo, obsecro te, quid seris mea sis, ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea et gratiam tuam.] Sed Abraham non mendacium dixit, sed verum tacere voluit.

C. XXII. ¶ *Quomodo Abraham excusatur a mendacio, qui Saram sororem suam esse dixit.*

Unde idem Augustinus ait in quæstion. Genes. q. 26.

a Exod. b al. pro admissa. c Genes. 22. d l. i. de Abraham. e. c. Gen. 22. f l. b. in principio capituli. g 4. Reg. 10. h 1. Reg. 21. i Genes.

Queritur, cur Patriarcha mentiri voluit, ut diceret Saram sororem suam, & non potius Deo commisit, qui si vellet, ejus pudicitiam apud Pharaonem servare posset. Sed veritatem voluit celari, non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia fratris erat. Et in hoc ostenditur, quod nemo debet tentare Deum suum, dum habet quod rationabili consilio faciat. Fecit a quod potuit: quod non potuit, Deo commisit, in quem speravit: nec eum fides, aut spes defellit. Si autem interrogatus illam foeminam indicasset uxorem, duas res tuendas committeret Deo, & vitam, & uxoris pudicitiam.

¶ In quæstione ipsa vigesima sexta non sunt omnia verba hujus capituli: sed consuetum est etiam ex lib. 22. contra Faustum, & contra Secundinum, & ex aliis locis.

Item opponitur, quod Iacob b mentiendo & filii profuit, & alia nocuit, nec tamen reprehenditur, sed commendatur. Sed Iacob dicendo se esse Esau primogenitum, non est mentitus. Non enim dixit se esse primogenitum, nascendo, sed ius primogenituræ, illo vendente, vite adeundo. Sic & Christus Ioannem dixit c esse Eliam, non personam, sed imitatione virtutis. Erat ergo Iacob Esau, non nascendo, ut diximus, sed emptione primogenituræ, de non primogenito in primogenitum transfundo: sicut & ipse Esau primogenita vendendo, de primogenito non primogenitus fieri meruit. Sic & Iudas, cum esset filius Abrahæ carne, quia non fuerat filius ejus imitatione, non deputatur inter filios Abrahæ, sed dicitur filius diaboli: cuius filii sunt, non nascendo, sed imitando. Unde a Domino audire meruerunt. d [Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite: nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem locutus sum vobis. Hec Abraham non fecit. Vos ex patre diaboli estis, & desideria patris vestri facere vultis.] ¶ Contra gentiles, contra secundam originem carnis ab Abraham essent alieni, tamen imitatione fidei & iustitiæ successerunt in filios Abrahæ. Unde ab Apostolo & dicitur eisdem: [Si autem Christi, ergo Abrahæ semen estis.] Hinc idem Apostolus scribens f Romanis ait: [O tu Iudæ, si circumcidaris, nec legem observas, circumcisio tua praputium facta est: quomodo & praputum, si iustitias legi custodias, in circumcissionem reputatur.] Præsertim ergo, ut ex præmissis colligitur, imitatio operis originis carnis. Veraciter ergo, non mendaciter Iacob se dixit Esau esse: nec mentiendo, sed verum dicendo sibi profuit, alteri vero non nocuit: quia benedictionem sibi debitam accepit, non alienam g surripuit. ¶ Episcopus vero iste, de quo agitur, esse falsum juravit, tamen quia, ut supra dictum est, ream h linguam non facit nisi rea mens, nequaquam reus perjurii habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saulis, qui cum esset pugnaturus contra Philistæos, juravit se interfecitum quicumque ante solis occasum comederet. Ionathas i autem filius ejus non audito Regis juramento, cum pugnando magnam hostium stragem dedisset, & salutem fecisset in Israel, fame laborans, vidit saxum mellis, quem regia virga, quam gestabat in manibus, accepit, & comedit: statimque oculi, quos fere fames clauserat, aperti sunt, & facies ejus exhilarata est. Quo comperto, Saul voluit eum dare nec: sed preceps, & pia populi supplicatione placatus, morti revocatus sententiam, ne interficeretur ille, per quem salus data erat in Israel, & quo pugnante, de manibus hostium populus illic liberatus fuerat. Ecce Saul falsum juravit, quia quod iurjurando se facturum decrevit, peccatus populi revocatus k non fecit. Nec tamen perjurii reus arguitur: quia, quantum in ipso fuit, quod juravit, implevit, dum sententiam mortis in filium dedit: quam non carnali assensu, sed populi supplicatione revocavit.

QUÆSTIO III.

Cum ergo, ut ratione & exemplo monstratum est, Episcopus reus perjurii non esset, consueta obedientia ab Archiepiscopo sibi denegari non debuit: cum etiam si criminiosum

a L. 22. contra Faustum, c. 36. 33. & rursus 36. b Genes. 22. & 25. c Matth. 17. d Ioann. 8. e 1. Corinth. 4. f Roman. 2. g alienans. h Supra ead. homines. i 1. Regum 21. k al. provocatus.